

الحمد لله
الرحمن
الرحيم

از دیدگاه علمای شیعه مسئله امامت و جانشینان حضرت علی (ع)

سرشناسه:	کوثری، احمد، ۱۳۶۲-، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور:	حرمت اهانت و تکفیر مسلمانان از دیدگاه علمای شیعه/ تهیه کننده معاونت پژوهش دبیرخانه کنگره مقابله با جریان های افراطی و تکفیری؛ گردآوری احمد کوثری؛ ویراستار زینب صالحی.
مشخصات نشر:	قم: موسسه دارالاعلام لمدرسه اهل البيت عليهم السلام، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	۷۱ ص.: عکس (رنگی).
شابک:	۴-۴۸-۷۶۶۷-۶۰-۹۷۸-۵۰۰۰: ۵۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا
موضوع:	فتوایای شیعه -- قرن ۱۴
موضوع:	Fatwas, Shiites -- ۲۰th century
موضوع:	تکفیر (فقه) -- فتواها
موضوع:	Excommunication (Islamic law) -- Fatwas
شناسه افزوده:	کنگره جهانی جریان های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام، دبیرخانه دانمی
رده بندی کنگره:	۱۳۹۶ ۴-۳۹۶/۹/۱۸۳ BP
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۳۴۲۲
شماره کتابشناسی ملی:	۴۷۳۶۶۳۳

دبیرخانه کنگره جهانی مقابله با جریان های افراطی و تکفیری
 قم، خیابان معلم، حوزه علمیه امام کاظم، دبیرخانه کنگره
 تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۱۴۱ www.makhteraltakfir.ir
 ایمیل: makhteraltakfir@gmail.com
 info@makhteraltakfir.com

حرمت اهانت و تکفیر مسلمانان از دیدگاه علمای شیعه

تهیه کننده:	معاونت پژوهش دبیرخانه کنگره «مقابله با جریان های افراطی و تکفیری»
گردآوری:	احمد کوثری
ویراستار:	زینب صالحی
صفحه آرا:	محبوب محسنی
طراح جلد:	حسین ونکی
نوبت چاپ:	اول/ ۱۳۹۶
تیراژ:	۱۰۰۰۰ جلد
قیمت:	۵۰۰۰ تومان
ناشر:	دارالاعلام لمدرسه اهل البيت عليه السلام
شابک:	۴-۴۸-۷۶۶۷-۶۰-۹۷۸-۵۰۰۰

انتشارات دارالاعلام لمدرسه اهل البيت عليه السلام

قم، جمکران، ابتدای بلوار انتظار، مجتمع علمی دارالولایه
 شماره تماس: ۰۲۵-۳۷۲۵۵۸۶۶

www.darolelam.ir

فهرست مطالب

۷	دیباچه
۹	حضرت امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۱	آیت الله العظمی سید علی خامنه‌ای <small>دامنه</small>
۱۶	آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی <small>دامنه</small>
۱۹	آیت الله العظمی سید ابوالقاسم خویی <small>رحمه الله</small>
۲۰	آیت الله العظمی سید علی سیستانی <small>دامنه</small>
۲۲	علامه سید محمد حسین طباطبایی <small>رحمه الله</small>
۲۳	آیت الله عبدالحسین امینی <small>رحمه الله</small>
۲۴	آیت الله شهید سید محمد باقر صدر <small>رحمه الله</small>
۲۶	آیت الله العظمی محمد فاضل لنکرانی <small>رحمه الله</small>
۲۸	آیت الله العظمی حسین نوری همدانی <small>دامنه</small>
۳۰	آیت الله العظمی لطف الله صافی گلپایگانی <small>دامنه</small>
۳۱	آیت الله العظمی حسین وحید خراسانی <small>دامنه</small>
۳۳	آیت الله العظمی جعفر سبحانی <small>دامنه</small>
۳۵	آیت الله العظمی بهجت <small>رحمه الله</small>

- آیت الله العظمی سید موسی شبیری زنجانى دامپله ۳۷
- آیت الله العظمی عبداللہ جوادى آملی دامپله ۳۹
- آیت الله العظمی سید محمود هاشمى شاهرودى دامپله ۴۰
- آیت الله سید محمد حسین فضل الله حجة ۴۲
- آیت الله العظمی سید محمد سعید حکیم دامپله ۴۳
- آیت الله العظمی بشیر نجفی دامپله ۴۵
- آیت الله العظمی شیخ اسحاق فیاض دامپله ۴۷
- آیت الله العظمی قربانعلی محقق کابلی دامپله ۴۹
- آیت الله العظمی سید محمد حسینی شاهرودی دامپله ۵۱
- آیت الله العظمی سید محمد علی علوی گرگانی دامپله ۵۲
- آیت الله العظمی حسین مظاہری دامپله ۵۴
- آیت الله العظمی سید یوسف مدنی تبریزی حجة ۵۵
- آیت الله العظمی سید عبد الکریم موسوی اردبیلی حجة ۵۶
- آیت الله محمد تقی مصباح یزدی دامپله ۵۷
- آیت الله محمد رضا مهدوی کنی حجة ۵۹
- آیت الله محمد یزدی دامپله ۶۱
- آیت الله آصف محسنی دامپله ۶۳
- آیت الله محمد مهدی آصفی حجة ۶۴
- آیت الله محمد علی تسخیری دامپله ۶۷
- آیت الله محمد هاشم صالحی دامپله ۶۹
- استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری حجة ۷۱

دیباچه

آنچه امروز در کنار دشمن خارجی، ضربات جبران ناپذیری بر پیکر جامعه اسلامی و بیداری اسلامی وارد می‌کند، فتنه افراط و تکفیر است. روزی نیست که افراطیون به مقدسات دیگر مذاهب اهانت نکنند و دست‌های آلوده تکفیریان، به بهانه‌های واهی، خون پاک و مطهر مسلمانان را بر زمین نریزند و اماکن مقدّس و هویت‌بخش مسلمانان را ویران نکنند. آنان همچون خوارچ با سوء استفاده از آیات قرآن کریم، به قتل و غارت مسلمانان می‌پردازند، و به تعبیر امام علی بن ابیطالب «کلمه حق یراد بها الباطل» با تفسیرهای بدعت‌گونه از معارف دینی، خون و مال و ناموس مسلمانان را مورد تعرّض قرار می‌دهند. آنان با انتساب نابخجای برخی از امور به ارباب مذاهب و همچنین بزرگ‌نمایی رفتار نامناسب برخی از عوام، بر تنوع اختلاف و تفرقه در میان مسلمانان می‌دمند و احساسات دینی مسلمانان را جریحه‌دار می‌کنند.

نتیجه چنین اعمالی نیز رشد و گسترش فضای بدبینی و اختلاف میان مسلمانان است.

از آنجا که علما و مراجع عظام تقلید و پیروان مکتب اهل بیت اهانت به مقدّسات مذاهب اسلامی و تکفیر پیروان سایر مذاهب را جایز نمی‌دانند و

با صراحت بر حرمت چنین اعمالی فتوا داده‌اند، لذا دبیرخانه دائمی کنگره جهانی مقابله با جریان‌های افراطی و تکفیری با همکاری حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت بر آن شد تا با انتشار فتاوی مراجع شیعه گامی مهم در جهت تقویت مبانی تقریب مذاهب اسلامی و نزدیک‌تر شدن هرچه بیشتر علما و اندیشمندان سایر مذاهب در راستای مقابله نظری با افراط و تکفیر و جنایات آنان برداشته شود.

اثر حاضر مجموعه فتاوی مراجع معظم تقلید و عالمان برجسته دینی شیعه درباره حرمت اهانت به مقدسات مذاهب اسلامی و تکفیر اهل قبله با توجه به آموزه‌های قرآن و روایات است که توسط دبیرخانه کنگره جهانی مقابله با جریان‌های افراطی و تکفیری به همت حجت الاسلام کوثری به سفارش معاونت پژوهش دبیرخانه بازنویسی، غنی‌سازی و مستندسازی شد و با افزودن آرا عالمان دینی تکمیل گردید.

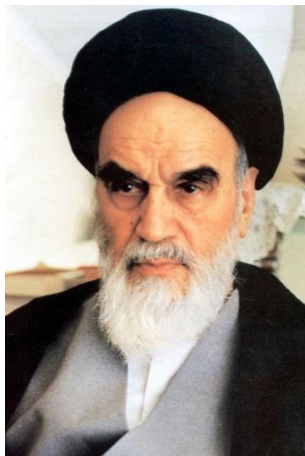
امید که با همت و مساعدت تمامی علمای جهان اسلام، شاهد شکست و از بین رفتن فتنه افراط و تکفیر در دو حوزه اندیشه و عمل در جهان اسلام باشیم.

در پایان از حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت و تمام بزرگوارانی که در تدوین این کتاب ما را یاری نمودند تقدیر و تشکر می‌کنیم.

معاونت پژوهش

دبیرخانه دائمی کنگره جهانی

مقابله با جریان‌های افراطی و تکفیری

حضرت امام خمینی رحمته الله

ما با مسلمین اهل تسنن یکی هستیم؛ واحد هستیم که مسلمان و برادر هستیم. اگر کسی کلامی بگوید که باعث تفرقه بین ما مسلمانان باشد، بدانید که یا جاهل هستند یا از کسانی هستند که می‌خواهند بین مسلمانان اختلاف بیندارند. قضیه شیعه و سنی اصلاً در کار نیست، ما همه با هم برادریم.^۱

بر جمیع سخنرانان، چه در محیط‌های باز و چه بسته و تمام نویسندگان، تکلیف حتمی شرعی است که حتی به طور اشاره و کنایه، از گفتار و نوشته‌های اختلاف‌انگیز اجتناب نمایند که امروز اختلاف برای امت اسلامی، سم کشنده است و باید بدانند که ایجاد اختلاف در محیط حاضر، جز تبعیت از نفس‌اماره و شیطان درونی و خدمت به ابرقدرت‌ها

۱. امام خمینی رحمته الله، صحیفه نور، ج ۵، ص ۷۷.

خصوصاً آمریکای جهان‌خوار، نیست و از منکرات بزرگی است که شیطان به اسم اسلام، بر زبان‌ها و قلم‌ها جاری می‌کند و باید بدانند که انقلاب اسلامی تاب تحمل آن را ندارد و متخلف را مجازات خواهد کرد.^۱

در اسلام بین شیعه و سنی ابداً تفرقه نیست؛ بین شیعه و سنی نباید تفرقه باشد. باید وحدت کلمه را حفظ کنید. ائمه‌ی اطهار ما سفارش کردند که با هم اجتماعمان را حفظ کنیم. و کسی که این اجتماع را بخواهد که به هم بزند، یا جاهل است و یا مغرض.^۲

۱. امام خمینی رحمته‌الله، صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۱۵۷.

۲. امام خمینی رحمته‌الله، صحیفه نور، ج ۵، ص ۳۸.

آیت الله العظمی سید علی خامنه‌ای

استفتاء: با توجّه به وجود دلایل قاطع و روشن مبنی بر ضرورت وحدت مسلمانان در شرایط کنونی، نظر حضرتعالی درباره‌ی استفاده از نام «امت اسلامی»، برای پیروان مذاهب اسلامی مانند فرقه‌های چهارگانه اهل سنت و فرقه‌هایی همچون زیدیه، ظاهریه و اباضیه و ... که به اصول دین مبین اسلام ایمان دارند، چیست؟ آیا تکفیر فرقه‌های فوق الذکر جایز است یا خیر؟ حد و مرز تکفیر و معیار آن در عصر حاضر چیست؟

از خداوند سبحان برای حضرتعالی توفیق روز افزون در خدمت به اسلام و مسلمین به ویژه جهان تشیع را مسئلت داریم.

پاسخ دفتر مقام معظم رهبری

کلیه فرقه‌های اسلامی، بخشی از امت اسلامی به شمار می‌روند و از همه امتیازات اسلامی بر خوردار هستند. تفرقه افکنی بین مذاهب

اسلامی برخلاف آموزه‌های قرآن کریم و سنت پیامبر مکرم اسلام ﷺ است. افزون بر این باعث تضعیف مسلمانان و دادن بهانه به دست دشمنان اسلام می‌شود. از این رو تکفیر فرقه‌های اسلامی مذکور به هیچ وجه جایز نیست.^۱

فتوای معظّم‌له در مورد حرمت اهانت به نمادهای اهل سنت

در پی استفتاء جمعی از علما و فرهیختگان شیعه منطقه احساء عربستان سعودی در خصوص «اهانت و توهین به همسر پیامبر اسلام ﷺ»، رهبر معظم انقلاب در پاسخ اعلام فرمودند:

يَحْرُمُ التَّيْلُ مِنْ رَمُوزِ اخواننا السَّنةَ فَضْلاً عَنْ اِتِّهَامِ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ بِمَا يُخِلُّ بِشَرَفِهَا بَلْ هَذَا الْأَمْرُ مُمْتَنِعٌ عَلَى نَسَاءِ الْأَنْبِيَاءِ وَ خُصُوصاً سَيِّدِهِمُ الرَّسُولُ الْأَعْظَمُ.

اهانت به نمادها و شخصیت‌های اسلامی برادران اهل تسنن ما حرام است و بطریق اولی هر چیزی که موجب اخلال در شرافت و هرگونه اتهام به همسر نبی مکرم اسلام باشد، حرام است. بلکه این اقدام نسبت به همسران انبیاء ممنوع است و بویژه نسبت به سرور ایشان حضرت رسول اعظم ﷺ.

تقدیر شیخ الازهر مصر از فتوای رهبری

دکتر احمد الطیب شیخ الازهر در بیانیه‌ای اعلام کرد این فتوا در زمان مناسب برای جلوگیری از شکاف و بستن درهای فتنه صادر شده است.

۱. غازی بن محمد بن طلال، اجماع المسلمین علی احترام مذاهب الدین، ص ۲۱۴.

شیخ احمد الطیب در بیانیه خود افزود "با تمجید و خرسندی، فتوای مبارک حضرت امام علی خامنه‌ای را در خصوص تحریم اهانت به صحابه رضوان الله علیهم یا تعرض به همسران حضرت رسول ﷺ دریافت کردم. این فتوایی است که با دانش صحیح و درک عمیق از خطرناکی آنچه که اهل فتنه انجام می‌دهند صادر شده است و بیان‌گر علاقه و اشتیاق به وحدت مسلمانان است. آنچه که باعث می‌شود بر اهمیت این فتوا افزوده شود آن است که عالمی از علمای بزرگ مسلمان و از بزرگترین مراجع شیعه و به عنوان رهبر عالی جمهوری اسلامی ایران؛ چنین فتوایی را صادر کرده است."^۱

معظم له در بیانات مختلفی فرموده‌اند:

«هر گفته و عملی که موجب برافروختن آتش اختلافات میان مسلمانان شود و نیز اهانت به مقدسات هریک از گروه‌های مسلمان یا تکفیر یکی از مذاهب اسلامی، خدمت به اردوگاه کفر و شرک و خیانت به اسلام، و حرام شرعی است.»^۲

«هم آن تسننی که مورد حمایت آمریکاست و هم آن تشیعی که از لندن به دنیا صادر می‌شود، هر دو برادران شیطان و عوامل استکبار و غرب هستند.»^۳

۱- <http://www.shia12.net> ، به نقل از شبکه المنار.

۲- پیام به کنگره عظیم حج، آبان ۱۳۹۲. پایگاه رسمی حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)، <http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=۲۴۲۰۳>.

۳- بیانات در مراسم بیست و ششمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی (ره)، ۱۴/۳/۱۳۹۴.

«دشمن، اصل موجودیت اسلام را تهدید می‌کند و همه اقوام و مذاهب باید در کنار یکدیگر با تشکیل «ید واحده» اجازه ندهند دشمن به قلمرو وسیع دنیای اسلام نفوذ کند.»^۱

«والله آن کسانی که می‌آیند پیش شیعه، بُغض و کینه سنی را در دل او وارد می‌کنند و می‌روند پیش سنی، بُغض و کینه شیعه را در دل او وارد می‌کنند؛ اینها نه شیعه هستند، نه سنی؛ نه شیعه را دوست دارند، نه سنی را دوست دارند؛ با اسلام دشمن‌اند. البته نمی‌دانند؛ خیلی‌هایشان نمی‌فهمند.

برخی از شیعیان هم از روی نادانی و غفلت، یا گاهی از روی غرض برای اینکه ایجاد اختلاف کنند به مقدّسات اهل سنت اُهانت می‌کنند، عرض می‌کنم: رفتار هردو گروه حرام شرعی است و خلاف قانونی است.»^۲

«گاهی اوقات همه همّت یک شیعه می‌شود کوبیدن سنی، همه همّت یک سنی می‌شود کوبیدن شیعه؛ دشمن این را می‌خواهد... وقتی اختلاف پیدا شد، وقتی تفرقه پیدا شد، وقتی نسبت به هم سوء ظن وجود داشت، وقتی یکدیگر را خائن دانستیم، طبیعی است که با هم همکاری نخواهیم کرد. همکاری هم اگر بکنیم، با هم صمیمی نخواهیم بود. این همان چیزی است که دشمن دنبال اوست. هم عالم شیعه، هم عالم سنی، باید این را بفهمند. بدیهی است دو تا مذهب در برخی از اصول، در برخی از فروع با هم اختلاف دارند؛ اما اختلاف به معنای دشمنی نیست.

۱- همان.

۲. بیانات در جمع مردم استان کردستان، ۱۳۸۸/۲/۲۳. ش.

هیچ کس نباید خیال کند که اهل بیت پیغمبر مخصوص و متعلق به شیعه اند؛ نه، مال همه دنیای اسلامند. چه کسی است که فاطمه زهرا علیها السلام را قبول نداشته باشد؟ چه کسی است که حسین علیه السلام سید ا شباب اهل الجنة را قبول نداشته باشد؟ چه کسی است که ائمه بزرگوار شیعه را قبول نداشته باشد؟^۱

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی رحمته الله علیه

«بارها عرض کرده‌ایم وحدت مسلمین و تقریب بین مذاهب اسلامی در هر زمان مخصوصاً در شرایط فعلی از اهمّ امور است لذا هرگونه اهانت به مقدّسات دیگران شرعاً جایز نیست مسلمانان اعم از شیعیان و اهل سنت باید مراقب باشند که در دام دشمنان اسلام نیفتند و فتنه مذهبی برپا نکنند. اقدامات انتحاری و ریختن خون بی‌گناهان از اکبر کبائر و مصداق بارز فساد در ارض و موجب خلود در آتش دوزخ است و چهره اسلام را که آیین رحمت و رأفت است به یک چهره خشن و غیر قابل قبول مبدل می‌کند و خداوند همه خطاکاران و گمراهان را هدایت فرماید.»

«اهانت به مقدسات مسلمانان حرام است و ما به مقدسات اهل سنت احترام می‌گذاریم و اگر کسانی به مقدسات اهل سنت اهانت می‌کنند، ربطی به شیعیان ندارند... محبت بین اهل بیت فقط مختص به شیعه نیست و همه مذاهب اهل بیت را دوست دارند... در طول تاریخ عوامل استکبار با سیاست‌های شیطانی به دنبال ایجاد تفرقه در جهان اسلام بودند و می‌خواهند کشورهای اسلامی را از نظر منابع اقتصادی، فرهنگی و سیاسی تضعیف کنند و بر آن‌ها مسلط شوند. لذا باید مقابل دشمنان منسجم و متحد شویم.»^۱

«جنبه‌های مشترک مسلمانان از وجوه اختلافی بسیار بیشتر است، به همین دلیل باید روی اشتراکات تمرکز کرد و به وحدت نزدیک شد... کاری که باعث بی‌اعتمادی مسلمانان به یکدیگر شود نباید صورت بگیرد، شیعیان به مقدسات دیگر مذاهب اهانت نکنند چرا که سبب جنگ داخلی می‌شود، سخن گفتن از مقام مولا علی علیه السلام هیچ اشکالی ندارد اما نباید به دیگران توهین شود... امیدواریم خدای متعال تمام دست‌هایی که سعی می‌کنند میان مسلمانان تفرقه و اختلاف ایجاد کنند را قطع کند.»^۲

«مسأله وحدت بین مسلمانان از اهمیت والایی برخوردار است... هرگونه اختلاف سبب نزاع و درگیری مسلمانان با یکدیگر می‌شود، بنده

۱. بیانات حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی رحمته الله، در دیدار علمای تشیع و تسنن شهرستان

تربت جام، ۲۱/۵/۱۳۹۴.

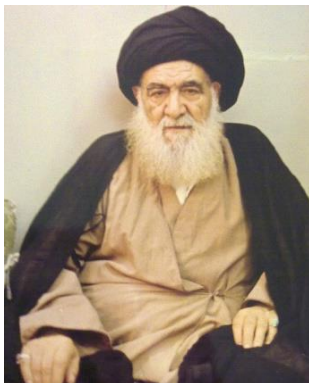
۲. بیانات در آغاز درس خارج فقه، چهارشنبه ۲۵ دی ۱۳۹۲.

در فتوای خود اعلام کردم که اجازه نمی‌دهیم به مقدسات دیگر مذاهب کمترین توهینی شود، باید توجه داشت که اختلافات به اندازه‌ای نیست که سبب درگیری شود... اصول مذاهب یکی است و باید بر آن تکیه کرد تا اختلافی پدید نیاید. قرآن کریم می‌فرماید کسانی که تفرقه ایجاد می‌کنند مشرک هستند، با دست اتحاد باید امنیت را حفظ کرد.»^۱

۱. بیانات در دیدار جمعی از علمای اهل سنت استان کردستان ۱۳۹۴/۹/۲.

آیت الله العظمی سید ابوالقاسم خویی رحمته الله

«آنچه در تحقق اسلام دخالت دارد و طهارت و احترام مال و جان و غیر آن دو بر او مترتب می شود عبارت است از: اعتقاد به وحدانیت خدا، نبوت و معاد که فرقه های اسلامی به آن عقیده دارند.»^۱

«المعروف المشهور بین المسلمین، طهارة اهل الخلاف و غیرهم من الفرق المخالفة للشيعة الاثني عشرية»^۲

«کسی که ولایت را انکار می کند، هرگاه شهادتین را بر زبان جاری کند، حکم اسلام را دارد، چنان که سیره قطعی ائمه اهل بیت علیهم السلام بر طهارت اهل سنت دلالت می کند.»^۳

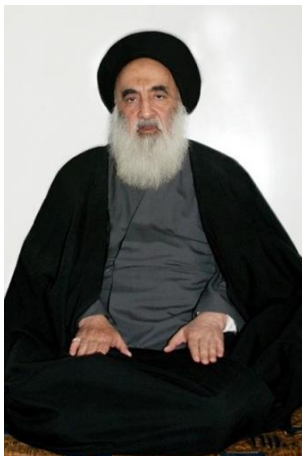
«حکم زیدیه، اسماعیلیه و غیر آن، مانند حکم اهل سنت در طهارت و اسلام می باشد.»^۴

۱- التفتیح، ج ۲، ص ۶۲.

۲- همان، ص ۸۳.

۳- همان، ص ۸۵.

۴. همان.

آیت الله العظمی سید علی سیستانی رحمته الله علیه

خواهشمندیم میلیون‌ها مسلمان را در خصوص این موضوع مهم راهنمایی بفرمایید:

استفتاء: آیا هر کسی که شهادتین را به زبان جاری کرد و رو به قبله نماز خواند و از یکی از مذاهب هشتگانه (حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی، جعفری، زیدی، اباضی و ظاهری) پیروی کرد، مسلمان به شمار می‌رود و جان، آبرو و مال وی حرمت دارد؟

جواب: ۱. هر کس شهادتین را به زبان بیاورد و سخنی بر خلاف آن از وی صادر نشود، همچنین با اهل بیت علیهم السلام دشمنی و عداوت نورزد، مسلمان به شمار می‌رود.^۱

۲. «اهل سنت، از نظر شیعیان، مسلمان به شمار می‌روند و همه

۱- غازی بن محمد بن طلال، اجماع المسلمین علی احترام مذاهب الدین، ص ۲۲۰.

احکام اسلامی برای آنان اجرا می‌شود. ازدواج با آنان جایز است. از شیعیان ارث می‌برند همانطور که شیعیان از آنان ارث می‌برند. جان، مال و آبروی همه آنان حرمت دارد. این سخن که شیعیان، اهل بدر، بیعت رضوان، مؤمنان مهاجر و انصار، ائمه مذاهب اسلامی و پیروان آنها را تکفیر می‌کنند، کذب محض است».

«دشنام به مقدسات اهل سنت مغایر با آموزه‌های اهل بیت علیهم‌السلام به شیعیان و شاگردان خود است.»^۱

«اختلاف حقیقی بین شیعه و سنی وجود ندارد و من خادم همه عراقی‌ها [اعم از شیعه و سنی] هستم.

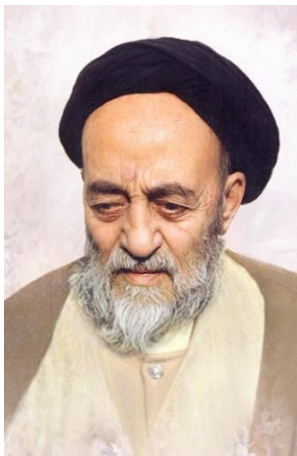
...من همگان را دوست دارم و دین اسلام دین محبت است و متعجیم که چگونه دشمنان می‌توانند بین مذاهب اسلامی تفرقه ایجاد کنند... شیعیان باید از حقوق اجتماعی و سیاسی اهل سنت قبل از حقوق خود دفاع کنند و گفتمان ما دعوت به وحدت است... همانگونه که قبلا هم گفته‌ام می‌گویم نگویید «برادران ما اهل سنت» بلکه بگویید «جان ما اهل سنت» و من به خطابه ائمه جمعه اهل سنت بیش از خطبای شیعه گوش می‌دهم و ما بین عرب و کرد تفاوتی قائل نیستیم و اسلام همه ما را جمع کرده است... بنده در پژوهش‌های فقهی از فتوای اهل سنت یاد می‌کنم، ما در کعبه و نماز و روزه متحد هستیم.»^۲

۱- <http://www.teribon.ir/archives/۲۳۵۲۵۲>

۲- پیام آیت الله العظمی سیستانی رحمته‌الله به نخستین همایش علمای شیعه و سنی در سوم نوامبر سال ۲۰۰۷.

<http://www.teribon.ir/archives/۱۹۳۹۶۷>

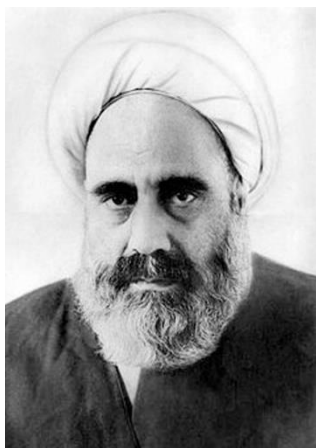

علامه سید محمد حسین طباطبائی رحمۃ اللہ علیہ

« شیعیان صدر اسلام هرگز از صف اکثریت کنار نرفته و در پیشرفت امور عامه اسلامی، با عموم مسلمانان تشریک مساعی و بذل نصیحت می نمودند و هم اکنون نیز بر عموم مسلمانان لازم است که اتفاق خود را در اصول آیین مقدس اسلامی در نظر گرفته و از این همه فشار و ناراحتی که در طول این مدت از بیگانگان و عوامل خارجی کشیده اند، به خود آمده و تفرقه عملی را کنار گذاشته و در یک صف قرار گیرند.»^۱

آیت الله عبدالحسین امینی

«عقاید و آراء مذاهب مختلف است و هرگز رشته اخوت را که قرآن کریم با جمله «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ» بدان تصریح کرده، پاره نمی کند هرچند کار مباحثه علمی و مجادله کلامی و مذهبی به اوج خود برسد. سیره سلف و در رأس آنها صحابه و تابعین نیز همین بوده است.»^۱

«ما مؤلفان و نویسندگان در اقطار و اکناف جهان اسلام، با همه اختلافاتی که در اصول و فروع با یکدیگر داریم، یک وجه مشترک داریم و آن ایمان به خدا و پیامبر خداست. در کالبد همه ما یک روح و یک عاطفه حکم فرماست و آن روح اسلام و کلمه اخلاص است.»^۲

۱- الغدير، مقدمه جلد پنجم، تحت عنوان "نظریة کریمه".

۲- همان.

آیت الله شهید سید محمد باقر صدر رحمته الله

«من تمام عمرم را در راه وحدت و برادری شیعه و سنی صرف کرده‌ام و از هر پیامی که موجب وحدت آنان گردد و هر عقیده‌ای که آنان را در آغوش گیرد، دفاع و حمایت کرده‌ام. من برادر و فرزند اهل تسنن هستم، همان اندازه که برادر و فرزند شیعه هستم.»^۱

(وانی منذ عرفت وجودی و مسؤولیتی فی هذه الامه بذلت هذا الوجود من اجل الشّیعی والسنّی علی السواء ومن اجل العربی والکردي علی السواء حیث دافعت عن الرساله الّتی توحدهم جمیعاً وعن العقیده الّتی تضمهم جمیعاً ولم اعش بفکری وکیانی الاّ للاسلام: طریق الخلاص وهدف الجمیع.)^۲

۱. سید کاظم حائری، مباحث الاصول، ج ۱، صص ۱۵۱-۱۵۳.

۲. همان، ص ۱۵۱.

من از زمانی که خودم را شناختم و به مسؤولیتم در میان امت پی بردم به گونه یکسان برای شیعه سنی عرب و کرد تلاش کرده ام و از هر پیامی که سبب همبستگی آنان گردد و از هر عقیده‌ای که آنان را یکدل و همراه گرداند به دفاع و پشتیبانی برخاسته‌ام. با اندیشه و تمام هستی خود تنها برای اسلام زیسته‌ام همان اسلامی که راه‌هایی و هدف همگان است. (انّ الحکم السنّی الذی کان یحمل رایة الاسلام قد افتی علماء الشیعه — قبل نصف قرن — بوجوب الجهاد من اجله وخرج مئات الآلاف من الشیعه و بذلوا دمهم رخیصا من اجل الحفاظ علی رایة الاسلام ومن اجل حماية الحکم السنّی الذی کان یقوم علی اساس الاسلام)^۱

عالمان شیعی در نیم قرن پیش به حمایت از حکومت سنی که پرچم اسلام را به دست گرفته بود فتوای جهاد دادند و صدها هزار شیعه به صحنه جنگ رفتند و به خاطر حفظ پرچم اسلام و پشتیبانی از حکومت سنی که براساس اسلام استوار بود سخاوتمندانه خون خود را بر زمین ریختند.

آیت الله العظمی محمد فاضل لنکرانی رحمته الله

استفتاء: با توجه به وجود دلایل قاطع و روشن مبنی بر ضرورت وحدت مسلمانان در شرایط کنونی، نظر حضرت عالی درباره استفاده از نام «امت اسلامی» برای پیروان مذاهب اسلامی مانند فرقه های چهارگانه اهل سنت و فرقه هایی همچون زیدیه، ظاهریه و اباضیه و ... که به اصول دین مبین اسلام ایمان دارند، چیست؟ آیا تکفیر فرقه های فوق الذکر جایز است یا خیر؟ حد و مرز تکفیر و معیار آن در عصر حاضر چیست؟ از خداوند سبحان برای حضرت عالی توفیق روز افزون در خدمت به اسلام و مسلمین به ویژه جهان تشیع را مسئلت داریم.

جواب: «همه این فرقه‌ها، تا زمانی که یکی از اصول و ضروریات دین
مبین اسلام را انکار یا خدایی ناکرده به ائمه اطهار علیهم‌السلام اهانت نکنند،
فرقه‌هایی اسلامی به شمار می‌روند.»^۱

۱- غازی بن محمد بن طلال، اجماع المسلمین علی احترام مذاهب الدین، ص ۲۴۵-۲۴۶.

آیت الله العظمی حسین نوری همدانی رحمته الله

«اسلام می گوید اهل تسنن و شیعه باهم برادرند و نباید به اختلافات دامن بزنند و آن را علنی کنند چراکه دشمن از آن سوءاستفاده می کند... و هرچه این ارتباطها بیشتر باشد به نفع اسلام است چراکه ما دشمن مشترک داریم و آنها با اساس اسلام مخالفند... ما همه برادریم و باید همراه هم حرکت کنیم اگر در این میدان تماشاگر باشیم دشمنان ما را می بلعند... قرآن همه مسلمانان را با یکدیگر برادر می داند، و برادری شدیدترین ارتباط میان دو انسان است که قرآن نسبت به آن تأکید می کند... اهل بیت علیهم السلام به شیعیان توصیه فرمودند که با اهل سنت رفت و آمد کنید، به مساجد آنان بروید و پشت سرشان نماز بخوانید و حتی فرمودند ثواب چنین نمازی مانند آن است که پشت سر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

نماز بخوانید.^۱ حتی در گذشته اهل تسنن و تشیع با هم در یک مدرسه درس می‌خواندند.^۲»

۱- در دیدار جمعی از دانش‌آموختگان نخبه دوره عالی اهل تسنن ۱۴/۲/۱۳۹۳.
۲- در دیدار اعضای فراکسیون اهل سنت مجلس شورای اسلامی ۱۵/۱۰/۱۳۹۳.

آیت الله العظمی لطف الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

هرکس که شهادت به وحدانیت خداوند متعال و رسالت خاتم الانبیاء حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله بدهد مسلمان است و جان و عرض و مال او محترم می‌باشد و هیچ‌کس حق ندارد به مقدّسات دینی توهین نماید و اقدامات انتحاری و ریختن خون مسلمانان از گناهان کبیره است. وظیفه مسلمانان این است که چهره حقیقی اسلام را که دین رحمت و محبت و مهربانی است به جهانیان نشان دهند. همه باید در صف واحد برای پیشرفت اسلام عزیز و هدایت مردم در سرتاسر جهان فعال بوده و نقشه‌های خائنانه دشمنان قرآن را با اتحاد و یگانگی از بین برده و به وظایف اسلامی خود عمل نمایند.

﴿إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ (محمد، ۷)^۱

آیت الله العظمی حسین وحید خراسانی رحمته الله علیه

استفتاء: ما جمعی هستیم ساکن در محلی که اهل سنت زندگی می کنند و آنها ما را کافر می دانند و می گویند شیعه کافر است در این صورت آیا ما هم می توانیم با آنها معامله به مثل کنیم و همان طوری که آنها ما را کافر می دانند ما هم با آنها معامله کفار کنیم. مستدعی است وظیفه شرعی ما را در مقابل این حملات بیان کنید.

جواب: هرکس شهادت به وحدانیت خداوند متعال و رسالت خاتم انبیا صلی الله علیه و آله بدهد مسلمان است و جان و عرض و مال او مانند جان و عرض و مال کسی که پیرو مذهب جعفری است محترم است. و وظیفه شرعی شما آن است که با گوینده شهادتین هر چند شما را کافر بدانند به حسن معاشرت رفتار کنید و اگر آنها به ناحق با شما رفتار کردند شما از صراط مستقیم حق و عدل منحرف نشوید اگر کسی از آنها مریض شد به عیادت او بروید و اگر از دنیا رفت به تشییع جنازه او حاضر شوید و اگر حاجتی به شما داشت حاجت او را برآورید و به حکم خدا تسلیم باشید که

فرمود: «وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَا نُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا اَعْدِلُوا هُوَ اقْرَبُ لِلتَّقْوَى» (مائده، ۲) و به فرمان خداوند متعال عمل کنید که فرمود: «وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا» (نساء، ۹۴).^۱

«واقعاً فقاقت در این گونه جریان ها از بین رفته، این کارها موجب اراقه دماء محترمه است، و دستور خود ائمه بر خلاف این است. سب و لعن علنی جایز نیست. اولاً لعن علنی ممنوع است، واقعاً دستورات دین بر همین امر تأکید دارند، ثانیاً در روایت معتبره آمده است: صَلُّوا فِی مَسَاجِدِهِمْ، علاوه بر این، عیادت کنید مرضای آنها را، تشییع کنید جنازه های آنها را. در روایات است: کونوا لنا زیناً و لا تکنوا علینا شینا. در این روایات دو مطلب آمده یکی نفی و دیگری اثبات. نفی این است که نباید با اتباع مذاهب دیگر دشمنی کرد، نباید به مقدسات آنها توهین نمود، لعن و سب بزرگان آنها جایز نیست، زیرا موجب دور کردن آنها از اهل بیت و معارف آنها می شود. در روایت می فرماید: لا تکنوا علینا شیناً، این جهت نفی قضیه است، اما جهت اثبات این است که فرمود: کونوا لنا زیناً و فرمودند در نمازهای جماعت آنها شرکت کنید، به آنها محبت کنید، از مرضای آنها عیادت کنید، سخنان و معارف ما را برای آنها بیان کنید؛ و عمده این است که برای ترویج معارف اهل بیت علیهم السلام راه را ما بلد نیستیم، راه عبارت است از راه اثباتی.»^۲

۱- <http://wahidkhorasani.com> سایت رسمی دفتر آیت الله العظمی وحید خراسانی رحمته الله، آبانماه ۱۳۸۷، با عنوان حسن معاشرت با مخالفین مذهب.
۲- بیانات آیت الله العظمی وحید خراسانی رحمته الله در دیدار با با آیت الله محسن اراکی رحمته الله دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی در دوم خرداد ۱۳۹۳.

آیت الله العظمی جعفر سبحانی داماد

«همه‌ی مسلمانان باید کتاب خدا را الگوی خود قرار دهند، متحد باشند و از هر کاری که باعث تفرقه می‌شود پرهیز کنند. به‌ویژه در این برهه از زمان که کفار و قدرت‌های استکباری برای ایجاد تفرقه میان مسلمانان و ریختن خون آنان به دست یکدیگر توطئه می‌کنند.

...امام اشعری هنگام مرگ، همه شاگردان خویش را گرد آورد و به آن‌ها گفت: «شهادت دهید که من هیچ یک از اهل قبله (مسلمانان) را تکفیر نکرده‌ام؛ زیرا همه‌ی آنان معبود یکتا را می‌پرستیدند و همه‌ی آنان زیر لوای اسلام بودند.»^۱

آنچه گفتیم ما را ملزم می‌کند که به احساسات و اعتقادات دیگران احترام بگذاریم و با آنان به گونه‌ای برخورد نکنیم که باعث تفرقه شود...

۱. البیواقیت والجواهر نوشته شعرانی: ۸۵.

تَهْمَت سَبِّ صحابه که به ناحق به شیعیان نسبت داده می‌شود، تهمتِ نارواست. شیعیان از این تهمت مبرا هستند. دیدگاه و موضع‌گیری آنان نسبت به صحابه، الگو گرفته از امام علی بن الحسین علیه السلام است که با این تعابیر دعا می‌کردند:

اللهم وأصحاب محمد خاصة، الذين أحسنوا الصحبة، والذين أبلوا البلاء الحسن في نصره، وكانفوه، وأسرعوا إلى وفادته، وسابقوا إلى دعوته.^۱

بار الهی! بر اصحاب برگزیده محمد درود فرست! آنان که برای پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم اصحابی نیکو بودند و برای یاری و حمایت از وی تلاش نمودند. کسانی که به نیکی از وی استقبال کردند و برای درک وجود او و دریافت رسالتش شتافتند.^۲

۱- صحیفه سجادیه، درود آن حضرت بر مؤمنین به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم.

۲- پیام آیت الله العظمی سبحانی رحمته الله علیه به حجاج بیت الله الحرام.

آیت الله العظمی بهجت رحمته الله

مردم را آگاه بکنیم؛

ما با اهل سنت راه مسالمت کامله را داریم؛ هیچ اشکالی نداریم. آنها به طریقه خودشان باشند، ما هم به طریقه خودمان. مدارک را نشان می دهیم؛ کاری نداریم. شهادتین را که ما هم قائل هستیم، آنها هم قائل اند.... و علی هذا ما با سنی ها هیچ مخالفتی نداریم، مگر عوامل خارجیّه جدا بکنند. می گوید: هر سال خارجی ها می آمدند بغداد، در محله شیعه، صبح ها صدا می زدند برای نماز که «الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ». در محله سنی ها هم یک کسی را وادار می کردند که در اذان بگوید «حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ». [آنها هم] می گفتند یقیناً شیعه اند که آمده اند و دارند بر [ضد] اهل سنت افساد می کنند. اینها هم می گفتند یقیناً سنی ها هستند که دارند افساد می کنند اینها را به جنگ هم می انداختند تا خودشان مال المصالحه را بگیرند.^۱

۱- مرکز تنظیم و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی بهجت رحمته الله.

<http://bahjat.ir/fa/content/۵۶۹۸>

چرا با هم نمی‌نشینیم و توافق نمی‌کنیم که متحد و برادر باشیم و با هم بسازیم؛ زیرا اتحاد امری است که هر بی‌دین و کافری آن را قبول دارد.^۱

«اختلاف شیعه و سنی، یک مساله استعماری است. مساله‌ی مهم دوستی اهل بیت علیهم السلام است که فریقین بر آن اتفاق دارند...»^۲
 «کسی که وحدت مسلمانان را نخواهد، مسلمان نیست. ائمه‌ی ما علیهم السلام در نماز جماعت آنان شرکت می‌کردند، به جهت اتحاد مسلمانان.»^۳

۱- در محضر بهجت، ج ۱، ص ۱۸۶.

۲- زمزم عرفان (یادنامه فقیه عارف حضرت آیه الله محمدتقی بهجت رحمته الله) محمد محمدی ری شهری، ص ۲۹۲.

۳- همان.

آیت الله العظمی سید موسی شبیری زنجانى رحمته الله علیه

«هرکس شهادتین را بر زبان جاری سازد (به جز نواصب و خوارج) مسلمان است و احکام اسلام چون جواز ازدواج و ارث بردن از همدیگر و احترام جان و مال و... درباره وی جاری است و کسانی که در صفوف اسلامی تفرقه می‌اندازند و فرقه‌های اسلامی را تکفیر می‌نمایند از حقیقت اسلام برکنارند و اگر عامل مستقیم استعمار نباشند بی‌تردید در جهت اهداف فاسد استعمارگران در نابود ساختن اساس اسلام و براندازی دین پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و به فراموشی سپردن نام بلند آن حضرت حرکت می‌کنند. اقدامات انتحاری این گروه‌ها تنها خشنودی کافران و دشمنان قسم خورده اسلام را به همراه دارد ﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا﴾ (کهف، ۱۰۳ و ۱۰۴) اِنْ شَاءَ اللهُ تمامی مسلمانان با آگاهی از ترفندهای دشمنان

اسلام در راه سربلندی و عزّت دین پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و سلم بیش از پیش ثابت
قدم و کوشا باشند.»

« بر همه مسلمانان چه شیعه و چه سنی لازم است تا با هوشیاری
تمام، همبستگی و وحدت کلمه، روشی مناسب برای مقابله با این گروه
ها اتخاذ کنند و از اختلاف و تفرقه به هر شکلی پرهیز کنند.»^۱

آیت الله العظمی جوادى آملى رحمته

هر ملّتی مقدساتی دارد که نزد آنها محترم است و هیچ اختصاصی به موحد یا ملحد ندارد. باید از سبّ و هتک آنها پرهیز نمود؛ لذا قرآن مجید از آنها نهی کرد: ﴿وَلَا تُسَبِّحُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنَالِكُلٍ أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾. (انعام، ۸)

کسی حق ندارد به مقدسات اهانت کند تا مبدا آنها برگردند و به مقدس نزد اهل ایمان بد بگویند...

سبّ صحابه، اهانت به مقدّسات شیعه یا سنی، توهین و تحقیر ظالمانه نسبت به باورهای هر کدام از دو گروه، حرام و ایجاد اختلاف و روشن کردن آتش تفرقه و شقاق و تحطیم و هدم اساس وحدت امت اسلامی، گناهی است بزرگ که همگان باید جداً از آن اجتناب نمایند.^۱

۱- پیام آیت الله العظمی جوادى آملى رحمته در سال ۱۳۹۲ به حجاج بیت الله الحرام.

آیت‌الله‌العظمی سید محمود هاشمی شاهرودی داماد

«درشت کردن اختلافات و مرزبندی کردن میان مذاهب اسلامی، خلاف شرع بوده و دشمن نیز با تبلیغات سوء و دامن زدن به این اختلافات از این مسایل بهره‌برداری می‌کند.»

«اختلافات مذهبی و قومی راهی بوده که دشمن همواره از آن نفوذ کرده و با دامن زدن به آن‌ها و سوء استفاده از این مطلب بهره‌برداری نموده است. آن‌ها همواره سعی می‌کنند اختلافات کلامی و فقهی را میان ما زنده کنند تا بتوانند جهان اسلام را تکه تکه کنند. ما باید با پرهیز از خط‌کشی‌ها و بزرگ کردن اختلافات در عین حال نظرات فقهی یکدیگر احترام بگذاریم. اگر بخواهیم خط‌کشی کنیم باید صدها خط در خود جامعه‌ی شیعه داشته باشیم چرا که هر مجتهد در مذهب شیعی

یک نظر دارد. هر گونه اهانت (به پیروان مذاهب) حرام است و هرگونه تحقیر عقاید غلط است و علما نیز باید آن را تحریم کنند حتی باید در قوانین جزایی ما نیز جرم تلقی شده و با آن برخورد شود.»

«توهین به مقدسات اهل سنت برخلاف سیره اهل بیت است. ائمه علیهم السلام به مقدسات اهل سنت و یا همسر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم توهین نمی کردند. ما باید از از کلمات و سیره پیامبر و ائمه بهره بگیریم... ائمه به مقدسات فحاشی و اهانت نمی کردند و ما هم نباید این کار را انجام دهیم.»^۱

۱- سخنرانی آیت الله العظمی هاشمی شاهرودی رحمته الله در تاریخ ۱۳۹۳/۴/۲۱ در جمع هیأت قضات مازندران مقیم.

آیت الله سید محمد حسین فضل الله

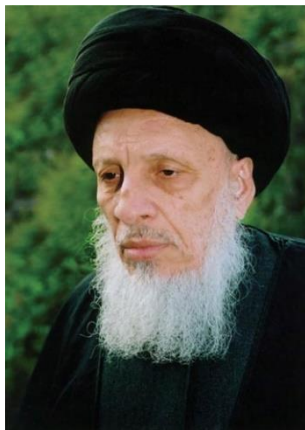
«اسلام اظهار به شهادتین با اعتقاد به لوازم آن که در قرآن آمده است، می‌باشد. پس هر کس که به این لوازم ملتزم شود مسلمان است و تمام احکام اسلام بر وی مترتب می‌شود. مگر اینکه انکار ضروری دین را بکند که التفات به لوازم انکار هم داشته باشد که این انکار به تکذیب رسول صلی الله علیه و آله می‌انجامد... اما اختلاف در امور نظری که علما در آن امور مختلف شده‌اند، موجب تکفیر نمی‌شود.»^۱

«ما معتقدیم که پیروان تمام مذاهب اسلام داخل در امت اسلامی هستند و تکفیر امت اسلامی به هر جهتی که باشد، جائز نیست و باید در موارد اختلافی به گفتگوهای موضوعی عقلانی پرداخت که قرآن کریم می‌فرماید: ﴿فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله والرسول﴾»^۲

۱- غازی بن محمد بن طلال، اجماع المسلمین علی احترام مذاهب الدین، ص ۳۵۵.

۲- همان.

آیت الله العظمی سید محمد سعید حکیم رحمته الله

استفتاء: خواهشمندیم میلیون ها مسلمان را در خصوص این موضوع مهم راهنمایی بفرمایید:

آیا هر کسی که شهادتین را به زبان جاری کرد و رو به قبله نماز خواند و از یکی از مذاهب هشتگانه (حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی، جعفری، زیدی، اباضی و ظاهری) پیروی کرد، مسلمان به شمار می رود و جان و آبرو و مال وی حرمت دارد؟

جواب دفتر معظم له:

تکفیر صحابه و مسلمانان با هر مذهبی که باشند، از اعتقادات شیعیان نیست. این امر برخاسته از روح اسلام و ارکان آن است. این نکته در خلال احادیث نقل شده از امامان شیعه علیهم السلام و از فتواها و سخنان علمای آنان فهمیده می شود.^۱

استفتاء: بسیاری از مسلمانان و غیر مسلمانان از ما درباره اتحاد اسلامی و روابط میان مذاهب اسلامی می پرسند. از حضرتعالی تقاضا داریم که به این دو سؤال پاسخ دهید:

- ۱- آیا هر کسی که پیرو یکی از مذاهب اسلامی یعنی حنفی، مالکی، شافعی، حنبلی، جعفری، زیدی، اباضی باشد، مسلمان به شمار می رود؟
- ۲- حد و مرز تکفیر در اسلام چیست؟ آیا جایز است که یکی از مسلمانان، پیروان دیگر مذاهب اسلامی معروف — که در سؤال اول ذکر شد یا پیروان مذهب اشعریه یا معتزله را تکفیر نماید؟ آیا تکفیر کردن پیروان مسلک صوفیه جایز است؟

جواب: ۱- اقرار به شهادتین و انجام فرائض و واجبات ضروری در دین مانند نماز و... برای این که انسانی را مسلمان بدانیم کافی است. بدین ترتیب احکام دین اسلام از جمله حرمت جان، مال و... برای وی صدق می کند.

- ۲- پاسخ در آن چه پیش از این گفتیم آمده است.^۱

۱- غازی بن محمد بن طلال، اجماع المسلمین علی احترام مذاهب الدین، ص ۲۵.

آیت الله العظمی بشیر نجفی رحمۃ اللہ علیہ

استفتاء: بسیاری از مسلمانان و غیر مسلمانان از ما در باره روابط میان مذاهب اسلامی می پرسند. از حضرت عالی تقاضا داریم که به این دو سؤال پاسخ دهید:

- ۱- آیا هر کسی که پیرو یکی از مذاهب اسلامی یعنی حنفی، مالکی، شافعی، حنبلی، جعفری، زیدی، اباضی باشد، مسلمان به شمار می رود؟
- ۲- حد و مرز تکفیر در اسلام چیست؟ آیا جایز است که یکی از مسلمانان، پیروان دیگر مذاهب اسلامی معروف که در سؤال اول ذکر شد یا پیروان مذهب اشعریه یا معتزله را تکفیر نماید؟ آیا تکفیر کردن پیروان مسلک صوفیه جایز است؟

جواب: ۱- هر کس به وحدانیت خداوند اقرار کند، به رسالت محمد بن عبدالله صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم و خاتمیت رسالت و نبوت ایشان و معاد ایمان داشته باشد و هیچ یک از امور فوق را انکار نکند و مسلمانی خود را ثابت کند، مسلمان

به شمار می‌رود. وی شامل همه احکام اسلامی می‌شود و جان و مال و آبروی حرمت دارد. بر همه مسلمانان نیز واجب است که از مال و آبروی وی دفاع کنند. و الله اعلم.

۲- هر کسی که شهادتین را به زبان بیاورد - یعنی شهادت به وحدانیت خداوند و شهادت به نبوت محمد بن عبدالله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و قیامت - و هیچ یک از اموری را که مسلمانی او را ثابت می‌کند، انکار نکند، تکفیر وی جایز نیست. از پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نیز روایاتی مبنی بر منع این کار نقل شده است. کسی که به فتنه‌های مذهبی دامن بزند یا یکی از مذاهبی [را] که به موارد فوق اقرار کرده، تکفیر کند، یا جاهل است یا جاهل نماست و یا دشمن اسلام است که برای خدمت به مستکبران کافر با هدف تفرقه افکنی و ایجاد شکاف بین مسلمانان نفوذ کرده است. و الله العالم.^۱

۱- غازی بن محمد بن طلال، اجماع المسلمین علی احترام مذاهب الدین، ص ۲۳۵-۲۳۷.

آیت الله العظمی شیخ اسحاق فیاض رحمته الله

استفتاء: آیا کسی که از یکی از مذاهب اسلامی (یعنی: حنفی، شافعی، حنبلی، مالکی، جعفری، زیدی و اباضی) پیروی کند، آیا مسلمان است؟

جواب: بله. تمام مذاهب اسلامی مسلمان هستند. و معیار در اسلام شهادت به وحدانیت خداوند تعالی و شهادت بر سالت پیامبر صلی الله علیه و آله است. پس هر کس که بگوید: اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله مسلمان است و بر وی تمام احکام اسلام از حرمت خون، آبرو و مالش مترتب می شود. چه این شخص این شخص جعفری باشد یا زیدی یا سنی یا هر مذهبش باشد: چه حنفی یا شافعی یا مالکی یا حنبلی یا اباضی یا... باشد.^۱

استفتاء: حدود تکفیر در اسلام چه مقدار است؟ آیا می شود مسلمانی که پیرو یکی از مذاهب معروف اسلامی است یا عقیده اشعری یا معتزله دارد را تکفیر کرد؟ آیا تکفیر کسانی که طریقت صوفیه حقیقی دارند، جائز است؟

جواب: معیار در کفر انکار وحدانیت یا رسالت است، پس بنابراین تکفیر پیروان عقیده اشعری یا معتزله یا طریقت صوفیه جائز نیست زیرا اینها معترف به وحدانیت و رسالت... هستند. و لذا پیدا نمی کنیم بین علمای بزرگوار از زمان ائمه علیهم السلام تا کنون عالمی که پیروان سائر مذاهب اسلامی را تکفیر کند...^۱

آیت الله العظمی قربانعلی محقق کابلی رحمته الله علیه

«از اهانت به مقدسات اهل سنت خودداری شود. جهان اسلام هم اکنون در وضعیتی به سر می‌برد که ضرورت اتحاد و انسجام امت اسلامی علی‌رغم تفاوت‌های ملی و نژادی و اختلافات فقهی و مذهبی شان بیش از هر زمان دیگر احساس می‌شود در این میان دشمنان مکار و دوستان نادان و ناآشنا با مبانی دین مبین اسلام همچون دو تیغه قیچی به دنبال قطع و بریدن حبل‌المتین، وحدت و اخوت دینی مسلمین هستند.»^۱

۱- بیانیه معظم له در پی تخلف و اختلاف انگیزی شبکه اهل‌بیت در تاریخ شوال ۱۴۳۱ق. سایت رسمی دفتر آیت الله العظمی محقق کابلی رحمته الله علیه.

رسالت علما و دانشمندان اسلامی در این مقطع زمانی مبارزه با تعصب
قومی، ملی‌گرایی و فرقه‌گرایی که ریشه‌های اصلی نفاق را در جوامع
اسلامی ایجاد می‌کنند می‌باشد.»^۱

آیت الله العظمی سید محمد حسینی شاهرودی رحمته الله

«هر کس شهادت به کلمه لا اله الا الله و محمد رسول الله صلی الله علیه و آله بدهد، مسلمان است و جان و مال او مصون و محفوظ است، و قتل و تعرض به اموال او جایز نیست و مقاتله و تکفیر و ایجاد تفرقه و فتنه بین مسلمانان جایز نیست، و حفظ مقدسات اسلامی لازم است و باید از تعرض به امور مقدسه مسلمین پرهیز شود، و هتک عرض و اهانت مؤمنین جایز نیست.»

آیت الله العظمی سید محمد علی علوی گرگانی رحمته الله علیه

«هرکس شهادت به وحدانیت خداوند و پیامبر اسلام (ص) دهد مسلمان می‌شود و وقتی مسلمان شد همه برادر همدیگر هستند.»^۱

«نباید با پافشاری بر اختلافات و ایجاد جو دشمنی در مسیری حرکت کرد که نفع آن فقط برای استکبار جهانی و صهیونیسم بین‌الملل است و همچون گذشته که فرق مختلف اسلامی علیرغم داشتن تفکرات خاص به خود در کنار هم با احترام و مسالمت زندگی می‌کردند و صرفاً در مجالس بحث و گفتگو به مناظرات منطقی می‌پرداختند، امروزه نیز با مسالمت با هم باشند و همه در مقابل دشمن واحد متحد باشند و اما عمل گروه‌های تکفیری که به بهانه‌های مختلف سعی در دشمنی با دیگر فرق، مخصوصاً شیعیان دارند و در نقاط مختلف دنیا همچون

۱- بیانات آیت الله العظمی علوی گرگانی رحمته الله علیه در دیدار رئیس انجمن شورای امام علی علیه السلام و جمعی از دانشجویان کشور گرجستان، ۷ بهمن ۱۳۹۳.

پاکستان و افغانستان و عراق و سوریه و اندونزی و در برخی نقاط دیگر به کشتار و ترور مسلمانان می‌پردازند، محکوم است و آنها با این کار خود فقط باعث خوشحالی استکبار جهانی شده و در پازل آنها حرکت می‌کنند.»

«دشمن با تحریک‌سازی به دنبال اختلاف افکنی بین دو مذهب شیعه و سنی است، لذا دو طرف چه شیعه و چه اهل سنت نباید به مقدسات یکدیگر توهین کنند و این‌جا وظیفه مراجع و علمای دین است که آگاه‌سازی کنند... و همواره علمای اسلامی در راه حفظ وحدت در بین آحاد امت اسلام در برهه‌های زمانی پیشگام بوده‌اند.»^۱

«ما باید در مرزهای خود حرکت کنیم و به همدیگر احترام بگذاریم و حساسیت‌ها را به خوبی درک کنیم که اگر این حرکات از مسیر اعتدال خارج شود، به گرفتاری‌های بسیاری دچار می‌شویم.»^۲

۱- بیانات آیت الله العظمی علوی گرگانی رحمته الله علیه در دیدار با آیت الله محسن اراکی.
۲- بیانات آیت الله العظمی علوی گرگانی رحمته الله علیه در دیدار با مدیران پژوهشکده حج و زیارت
۱۳۹۲/۱/۲۲

آیت الله العظمی حسین مظاهری رحمته الله علیه

«دامن زدن به اختلافات از ناحیه هر شخص و گروهی که باشد و نیز تحریک احساسات مذهبی و خصوصاً اهانت به مقدّسات و اعتقادات مسلمانان و ایجاد تفرقه میان صفوف پیروان پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله، عقلاً و شرعاً جایز نیست، هم‌چنان که اقدامات تخریبی و انتحاری گروه‌های تکفیری و متحجّر که باعث کشتار مسلمانان بی‌گناه است، عملی ننگین و غیرانسانی است که دل هر انسان آزاده‌ای را به درد می‌آورد و مسلماً این‌گونه اقدامات، خواست و مطلوب دشمنان اسلام و مسلمین است.»

«اهانت به مقدّسات و اعتقادات مسلمانان و ایجاد تفرقه میان صفوف

پیروان پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله عقلاً و شرعاً جایز نیست.»^۱

۱ - <https://www.tapataalk.com/topic/۷۰۹۰-۱۰۴۹۸>

آیت الله العظمی سید یوسف مدنی تبریزی رحمته الله

«اسلام توهین به اعتقادات هیچیک از ادیان، بویژه مذاهب اسلامی را جایز نمی‌داند و هر حرکتی که موجب اختلاف میان امت اسلامی و خسارت و ضرر مالی و جانی به مسلمانان گردد حرام و خلاف شرع است.^۱ عملیات انتحاری علیه مسلمانان و کشتار آنان در کشورهای مختلف دل صاحب شریعت و هر انسان آزاده‌ای را به درد می‌آورد و با دین اسلام که دین رأفت و رحمت است، هیچ‌گونه سازگاری ندارد و چهره اسلام را در دنیا مخدوش می‌کند.

خداوند مسلمانان را از شرّ ظالمان و فاسدان مصون و محفوظ بدارد.»

آیت الله العظمی سید عبدالکریم موسوی اردبیلی رحمته الله علیه

«آنان که گمان می کنند با خونریزی و خشونت از اسلام دفاع می کنند فریب خوردگانی هستند که ابزار مطامع دشمنان امت اسلامی شده اند. امام علی بن ابیطالب علیه السلام، بدگویی و اهانت به دیگران را جایز نمی دانست و از ناسزاگویی نهی می فرمود... پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام در روزگار پر آشوب کنونی مصالح امت را بر نزاع های فرقه ای مقدم دارند و تعالیم وحیانی و ارشادات رسول خدا را سرلوحه اعمال خود قرار دهند...»

آیت الله محمد تقی مصباح یزدی رحمته الله

«علمای ما از زمان شیخ طوسی تا سید شرف الدین ارتباط و معاشرت دو ستانه‌ای با اهل سنت داشتند... در روایات اهل بیت علیهم السلام به شرکت در نماز جماعات، تشییع جنازه و... اهل سنت سفارش شده است... شیعیان باید با اهل سنت «رفتار مؤدبانه» داشته باشند... نباید با (پیروان مذاهب اسلامی) با تندی برخورد کرد و یا به مقدسات آن‌ها بدگویی کرد.»^۱

«در مقام ایجاد وحدت بین شیعه و سنی باید قطعیات اسلام را مبنا قرار دهیم، و بر مواردی که اختلافی است، خیلی تأکید نکنیم؛ چرا که اگر بنا بود علمای طرفین به خاطر مسائل غیر ضروری همدیگر را طرد کنند و کارشان به تکفیر بکشد، سنگ روی سنگ بند نمی‌شد و مسلمانان نمی‌توانستند با هم زندگی کنند. این که اهل بیت علیهم السلام نیز بر

۱- بیانات آیت الله مصباح یزدی رحمته الله در دیدار امام جمعه ابرانشهر، ۲۵ دی ۱۳۹۱.

نماز خواندن در مساجد اهل سنت، عیادت از مریضان، شرکت در تشییع جنازه و حتی تحمل جفای اهل سنت سفارش می‌کند، این مسئله را تأیید می‌کند.»^۱

۱- بیانات آیت الله مصباح یزدی رحمته الله علیه در دیدار با جمعی از دانش‌آموختگان غیر ایرانی، ۱۰/ ۰۲/ ۱۳۹۴، پایگاه اطلاع‌رسانی حضرت آیت الله مصباح یزدی رحمته الله علیه.

آیت الله محمدرضا مهدوی کنی

استفتاء: این روزها سؤال می کنند که احکام اسلام بر چه کسانی انطباق دارد آیا تمام فرقی که منتحل به اسلامند از سنی و شیعه همه محکوم به اسلام و احکام اسلامند؟

جواب: هرکس اقرار به شهادتین (شهادت به توحید و شهادت به نبوت خاتم انبیاء صلی الله علیه و آله و سلم) دارد مسلمان است مگر آن ها که نسبت به اهل بیت پیامبر علیهم السلام دشمنی و عداوت داشته و آن را اظهار نمایند. شیعیان اهل بیت علیهم السلام مأمورند که با تمام مسلمانان با برادری و اخوت و صفا و صمیمیت رفتار کنند و در نماز جماعت مسلمین شرکت نمایند و در تشییع جنازه آنها و عیادت بیماران آنان و دوستی و مساعدت به آنها اهتمام داشته باشند و در تفرقه و دشمنی با مسلمانان پرهیز کنند که این خواست دشمنان اسلام است. شیعیان موظفند مقدسات همه مذاهب را احترام بگذارند و از فتنه دشمنان اسلام و مسلمانان آگاه باشند که دشمنان

اسلام از بيداری اسلامي بيمناک اند. قال الله تعالى: ﴿وَاَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا...﴾ (آل عمران، ۱۰۳)

اللهم انصر الاسلام واهله واخذل الكفر واهله.

تکفير مسلمانان از هر گروه و قتل و غارت اموال آنها حرام و از گناهان کبيره است ﴿مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا﴾.
(مانده، ۳۲)

آیت الله محمد یزدی رحمته الله

(رئیس مجلس خبرگان رهبری)

قال الله تعالى ﴿وَلَا تُسَبِّحُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسْبُو اللَّهَ عَدُوًّا بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾^۱
 قرآن کریم با صراحت نهی می کند از بدگویی و لعن و نفرین به کسانی که
 بیراهه می روند چه آنکه این کار موجب می شود آنان نسبت به خداوند
 عالم نادانسته بدگویی کنند... بنابراین لعن و نفرین و بدگویی نسبت به
 کسانی که مورد احترام جمعی هستند کار درستی نیست و اگر اثر مستقیم
 یا با واسطه این کار، قتل، کشتار، تخریب و ضایع شدن جان و مال و
 عرض دیگران شود، روشن است که حرام و خلاف شرع بین و در دنیا و
 آخرت باید پاسخگو باشد. حال این کار، این بدگویی، این لعن و نفرین به
 شکل سخنرانی، به شکل شعر و مدیحه سرایی یا حتی سوگواری و

تعزیه‌داری یا تئاتر و صحنه‌سازی سینمایی در فضای حقیقی یا مجازی باشد. ماهیت آن فرق نمی‌کند که سبب و عامل به‌وقوع پیوستن قتل و کشتار و هتک حرمت جان و مال و عرض دیگران شده است. ...لعن و نفرین به سران مذاهب آسمانی و به‌خصوص انبیای الهی و خلفا و جانشینان آنان و بالاختص برجستگان اسلام و در یک کلام به خلفای صدر اسلام، همسران و فرزندان پیامبر جایز نیست... و حرام است.

و به‌طور کلی لعن و نفرین و بدگویی هیچ‌گاه در هیچ زمان و برای بیان هیچ مطلب حق هرگز کم‌ترین نقش و اثر تبیینی نداشته و ندارد.

آیت الله آصف محسنی رحمته الله

«اولاً هرکسی به وحدانیت خداوند و رسالت حضرت محمد المصطفی و خاتمیت ایشان و به روز قیامت ایمان داشته باشد مسلمان است. ثانیاً تعرض به جان و مال و ناموس همه مسلمانان حرام مؤکد است. ثالثاً مسلمان برادر مسلمان است و لازم است که با حفظ برادری در ترویج اسلام همکاری نموده و در مسایل اختلافی همدیگر را معذور بدانند. و رابعاً ایجاد اختلاف بین پیروان مذاهب اسلام خیانت به دین اسلام می باشد.»

آیت الله محمد مهدی آصفی

«هر که شهادتین را به زبان بیاورد، و به حدود الهی و احکام ضروری موجود در اسلام که همه مسلمانان در آن اتفاق نظر دارند، اقرار کند، مسلمان به شمار می‌رود. تجاوز به جان و مال او حرام است. در حدیث صحیحی از رسول مکرم اسلام نقل شده است:

«أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله، فإذا قالوها عصموا مني دماءهم وأموالهم إلا بحقها وحسابهم على الله».^۱

«به من امر شده که با مردم بجنگم تا زمانی که عبارت لا إله إلا الله را به زبان بیاورند، هرگاه این عبارت را گفتند، خون‌ها و مال‌هایشان را از من در امان نگاه داشته‌اند، بجز در جای خود [در حق خود]».

۱. این روایت را احمد حنبل در بخش‌های مختلف کتاب مسند خود نقل کرده است. همچنین بیهقی در کتاب سنن و بخاری و مسلم در کتب صحیح خود و گروه زیادی از حافظان حدیث نبوی با سندهای صحیح از طریق شیعه و اهل سنت این روایت را نقل کرده‌اند.

۲. رسول خدا ﷺ کسانی را که بدون حکم شرعی روشن و مشخص در کتاب و سنت با مسلمانان جنگ و مبارزه می‌کنند کافر می‌نامند. ایشان در حجة الوداع در مسجد خیف که در منا واقع شده می‌فرمایند:

«إِنَّ أَمْوَالَكُمْ وُدْمَاءَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحَرَمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا،...».

خون‌ها و اموال و اعراض شما برای یکدیگر حرام است مانند حرمت امروز (روز عید قربان) و حرمت این ماه (حرام) و حرمت این سرزمین مقدس (مکه).

سپس می‌فرمایند:

«لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ».^۱
«پس از من به دوران کفر خود باز نگردید؛ دوره‌ای که گردن یکدیگر را می‌زدید»

۳. دامن زدن به آتش فتنه‌های خشونت بار و کینه‌توزی و تفرقه بین مسلمانان جایز نیست. همچنین تلاش در راه ایجاد اختلاف بین صفوف متحد مسلمانان و تفرقه افکنی و جدایی و دوری آنان از یکدیگر نیز جایز نیست. خداوند متعال می‌فرماید:

﴿وَأَعِصُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾

وهمگی به ریسمان خدا [= قرآن و اسلام، و هرگونه و سیله وحدت
[، چنگ زنید، و پراکنده نشوید! (آل عمران، ۱۰۳)

۱. این روایت مورد اجماع است و احمد حنبل در بخش‌های مختلف کتاب مسند خود آن را نقل کرده است. همچنین نسائی در کتاب السنن الکبری و ابن حبان در صحیح خود و بخاری و مسلم در کتب صحیحشان و گروه زیادی از حافظان حدیث نبوی با سندهای صحیح از طریق شیعه و اهل سنت در کتب تدوین شده خود این روایت را نقل کرده‌اند.

بدون تردید توهین و بی احترامی به نمادها و سمبل های مقدس مذاهب اسلامی از بزرگترین عوامل تفرقه افکنی است که خداوند متعال ما را از آن نهی کرده است.

۴. خداوند متعال ما را به نیکی کردن، خوش رویی و خوش برخوردی، همکاری، همبستگی، عیادت یکدیگر و دوست داشتن دیگر مسلمانان - با هر فرقه و مذهبی که باشند، به استثنای ناصبیان امر کرده است. روایاتی با این مضامین از رسول مکرم اسلام بسیار فراوان است. تعداد زیادی از این روایات نیز صحیح هستند. همچنین روایات صحیح با سندهای معتبری نیز از طریق اهل بیت علیهم السلام با این مضمون نقل شده که ما در کتاب خود «الفتنة الطائفية» آن را نقل کرده ایم.

۵. هر آن چه گفتیم به این معنا نیست که مانع گفتگوی فقهی و عقیدتی، با زبان علمی، در فضایی علمی و بیطرفانه میان دانشمندان و علمای مسلمان از مذاهب مختلف شویم. مطمئناً این گفتگو به تکامل و رشد و تبادل فرهنگی، فقهی و عقیدتی متقابل بین مسلمانان منجر خواهد شد که اسلام عزیز نیز به آن سفارش و تشویق می کند.

از خداوند متعال وحدت کلمه، یکپارچگی و اتحاد مواضع مسلمانان را خواستاریم و تأیید و موفقیت پیشگامان وحدت و تقریب میان مسلمانان را مسئلت داریم.

آیت الله محمد علی تسخیری رحمته الله

«باید مقدسات همدیگر را احترام بگذاریم... رفتار امام صادق علیه السلام با دیگر مذاهب دوستانه و محبت آمیز بود... و از مسلمات تاریخی و حدیثی ما این است که ما باید با همه انسان‌ها برخورد با محبت و اخوت داشته باشیم... در روایاتی از امام صادق علیه السلام نقل شده است «من صَلَّى معهم فی الصفِّ الأوَّلِ کَانَ کَمَنْ صَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ص فی الصفِّ الأوَّلِ؛ هر کسی با اهل سنت در صف اول و پشت سر امام سنی نماز بخواند مانند این است که پشت سر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در صف اول نماز خوانده است» بر این اساس مرحوم شهید اول در کتاب دروس خود می‌فرماید اگر آدم مخیر بود بین نمازی که امامش شیعه است و نماز دیگری که امامش سنی است من آن نماز امام سنی را ترجیح می‌دهم. این تعبیر مرحوم شهید اول با این عظمت را نباید دست کم گرفت، عالمی با جایگاه

و مقام ایشان به جای اینکه بخواهد در نماز جماعت شیعیان حاضر شود
ترجیح می‌دهد در نماز جماعت سنی‌ها حاضر شود.»^۱

۱- آیت الله تسخیری رحمته الله در گفت و گو با شفقنا:

آیت الله محمد هاشم صالحی رحمته الله

«آن قدر که اسلام درباره وحدت مسلمین تأکید کرده شاید در هیچ موضوع بعد از مسأله نفی شرک به خدا تأکید نکرده، تا جایی که گفته شده: بنی الاسلام علی دعامتین کلمة التوحید و وحدت الکلمه. لذا تعرض به جان و مال و عرض مسلمانان از بزرگترین گناهان و محرمات در دین اسلام است و همچنین اسلام توهین به اعتقادات هیچ یک از ادیان و فرق مذاهب اسلامی مختلف را جایز نمی‌داند. از سوی دیگر عملیات انتحاری علیه مسلمانان و کشتار آنان در کشورهای مختلف از محرمات الهی و مصداق فساد در ارض و از گناهان نابخشودنی است و موجب خلود در آتش جهنم می‌باشد. مسلمانان اعم از شیعه و سنی باید مراقب توطئه دشمنان اسلام و تفرقه افکنان و گروه‌های تکفیری باشند.»

وظیفه همه مسلمانان این است که چهره حقیقی اسلام را که دین
رحمت و محبت و مهربانی و «نظام جادلهم بالتی هی احسن» است به
جهانیان نشان بدهند. و بر مسلمین لازم است با حفظ برادری در ترویج
اسلام همکاری کنند.»^۱

استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری

آنچه بر سر مسلمین آمد که شوکت آنها را گرفت و آنها را زیر دست و
توسری خور ملل غیر مسلمان قرار داد همین اختلافات فرقه‌ای است...
بدون شك نیاز مسلمین به اتحاد و اتفاق از مبرمترین نیازها است و درد
اساسی جهان اسلام همین کینه‌های کهنه میان مردم مسلمان است.
دشمن هم همواره از همینها استفاده می‌کند.^۱

